

הרב שמואל רבינוביץ
רב הכותל המערבי והמקומות הקדושים

אבני דרך לחגי ישראל

ידיעות אחרונות • ספרי חמד

תוכן

11	הקדמה
	סליחות
15	התשובה
17	רצון ואמון
19	מערכת יחסים של אהבה
21	סוד הקיום: מידת הרחמים
	ראש השנה
25	אמון וביטחון
27	כל אחד ותפקידו המיוחד
30	חמול על מעשיך ותשמח במעשיך
32	מעומק הלב
33	ערך אינ־סופי של האדם
35	פתח כחודה של מחט
37	מה אומרת לנו התרועה?
39	מלוכה, אמונה ותקווה
41	להתפלל בלי מילים
43	החיים במלכותו של אלוקים
45	השנה שבה נממש את התקווה
47	ממלכת הטוב והצדק
49	להיות שותף במלכות אלוקים
51	לעבור מדין לרחמים
	יום כיפור
55	אהבה וסליחה
57	אחוה, חמלה ומחילה
59	יום השותפות המחודשת

61	קלה הדרך לשינוי
63	בת המלך ויום הכיפורים
65	קיום אנושי במידת הרחמים
67	לגלות את הטוב
69	מקווה הטהרה של הנפש
71	החלטות ודמעות לקראת שנה חדשה
73	מי לא מוותר עליך לעולם?
75	הזדמנות לסליחה

סוכות

79	אחדות ללא מחיצות
80	סוכת שלום
82	לצאת מהבית – ולהודות!
84	שבעה ימים בתוך חיבוק
86	שמחה, אהבה וביטחון
88	להתענג בצלו של האלוקים
90	עמידה לפני האל: הקומה השמחה
92	חיים בחסד
94	שמחה ואחדות
96	חויית השמחה והחסד
98	שמחה בקבע ובארעי
100	חג של שמחה וביטחון
102	הסוכה – חיבוק מידיו של אלוקים
104	למרות הכול – ביחד!
106	"הבל הבלים" או "טוב מאוד"? – מגילת קהלת
109	יום של צימאון – הושענא רבה

שמחת תורה

113	הריקוד של העבר והעתיד – שמחת תורה
115	ספר התורה הסגור
117	השפע ושמחת התורה
119	ושמחת בחגך
121	על מה השמחה?

123	ריקוד של אהבה – שמחת תורה
126	סיום והתחלה – תורה ללא הפסקה
128	כל אדם הוא שליח
130	שמחים עם התורה
132	שמחה יהודית מדור לדור
134	סדר, אמון ושמחת התורה
136	קיבלנו את ההזמנה, הבה נרקוד!
138	אוהבים ורוקדים

חנוכה

143	”ריח גן עדן”
145	אורה הרועד של מהפכה / חג האורות הקטנים
146	מהי חנוכה
148	מעט מן האור
150	ניצחון לדורות
152	פנימה והחוצה / אור קטן-גדול
154	מלחמת האור בחושך
156	אור התקווה
158	אור קטן
160	בין אמצעי למטרה
163	אור האמונה ואומץ הלב
165	חיים וחוגגים בזכות קומץ גיבורים
167	נרות החנוכה ו”עידן המידע”
169	מסורת של נר אחד קטן
171	להדליק את האור המשפחתי
173	האור הגדול של כד השמן הקטן
175	להאיר את החושך
177	בתוך הלילה החשוך ביותר

ט”ו בשבט

181	ועלהו לא יבול
183	חג לאילנות – שהם אנחנו
185	חיי העץ

187	מתקדמים ומתפללים
189	פירות תפילתו של העץ
191	חורף ארוך ופרי קטן

פורים

195	חודש אדר – הלידה מחדש של העם היהודי
197	משנכנס אדר
199	ישנו עם אחד
201	לעת כזאת הגעת למלכות
203	כאז – כן היום
205	לבקש בלי היגיון
207	לא "במקרה"
208	המצפון של העולם
210	אסתר – מגורל לייעוד
212	צו השעה: להפוך יגון – לשמחה!
214	זהות יהודית מול הרוע
216	היהודי שלא נכנע אל הרוע
218	בין מלכות האדם למלכות ה'
220	חגיגה עממית ורצון חופשי
222	מה חג הפורים דורש מאיתנו
224	מאבק נצחי בין אופטימיות לפסימיות
226	השגחה, בחירה ותפילה
228	איך נפרש את ההיסטוריה?
230	בימים ההם – בזמן הזה!

פסח

235	יהודי בהווה, בעבר ובעתיד – ראש חודש ניסן
237	עבודה רוחנית עצמאית – שבת הגדול
238	שבת הגדול: שבת של חירות וחג הגאולה
240	והגדת לבנך
242	לא מוותרים על אף אחד
244	ברית של חירות
246	ליל הסדר לכולנו

248	ליל הסדר: עבר, הווה ועתיד
250	ליל הסדר: תלות וביטחון
252	ליל העבר והעתיד
254	ליל הגאולה והתקווה
256	בני מלכים
258	על מיצוי והחמצה
260	גאולה ויוזמה אנושית
262	כנגד ארבעה בנינים
264	נאמנות ורגישות
266	מה אנו לומדים מיציאת מצרים?
268	הזמנה לגאולה רוחנית
270	ממשיכים לצאת לחירות
272	יסודות האמונה של ליל הסדר
274	ארבע כוסות של חירות וגאולה
276	המצה
278	שבת לכל אחד
280	שירת אהבה, געגוע והארה
282	שביעי של פסח: מסירות על-טבעית
284	להפוך את הים ליבשה
286	לומר תודה בזמן
289	מהי חירות?
292	על מה איננו שמחים?
294	גאולה כתהליך
296	לקרוע את הים: אהבה, אמונה ותקווה
298	שירה של שותפים
300	נס ומאמץ אנושי – השילוב המושלם
302	צעקה ודממה, אמונה ועשייה
304	החושך שנהפך לאור
	ספירת העומר ול"ג בעומר
309	הזמן המחבר
311	מאש החורבן לאש הגאולה
313	האמונה והתקווה

315	ערך התורה ומשמעותה המוסרית
317	שמחת ההמשכיות שאינה נעצרת
	חג שבועות
321	יום הנישואים של עם ישראל
323	כיצד חוגגים את קבלת התורה?
325	תורה, הודיה וענווה
327	חג ללא תאריך
329	בחירה חופשית ואהבה אין־סופית
332	המסע המשותף
334	ידידות מפתיעה
336	חג של תהליך
338	חג מתן תורה – חג שבלב
340	האחדות כהכנה לקבלת התורה
342	תורת חסד
	שלושת השבועות
347	יום רצון
349	אחדות שבכוחה לבנות
351	זוכרים, פועלים ומייחלים
353	ראש חודש אב: תלמידיו של אהרן שלא שינה
356	מי החריב את המקדש?
358	זיכרון העבר ותקווה לעתיד
360	בית המקדש – הליכה בדרכי ה'
362	זכות הקיום של המקדש
364	הצום כקריאה להתבוננות ולשינוי
367	למה אנו מתגעגעים בתשעה באב?
369	מטרת הצום: אהבה ושיפוט חיובי
371	ההכרה בכדידותו של הזולת היא הדרך לגאולה
	ט"ו באב
375	חג אהבת חינם

מערכת יחסים של אהבה

הימים הסמוכים לראש השנה מכונים "ימי הסליחות", זאת משום שבהם נוהגים לומר "סליחות" – פיוטים ובקשות העוסקים בהכנה אישית לקראת ראש השנה ויום הכיפורים. בפתחת פיוטי הסליחות אנו אומרים את המילים הבאות:

לא בחסד ולא במעשים באנו לפניך, כדלים וכרשים דפקנו דלתך

דברים אלו מבוססים על דברי הכתוב בתהלים:

מהר יקדמונו רחמיך כי דלנו מאד

(עט, ח)

מילים אלו אינן מובנות. האם כאשר אנו באים לפני אלוקים ומדברים איתו אנו חייבים להרגיש "דלים ורשים"? הלוא כל אחד מאיתנו עשה מעשים טובים לאין ספור בימי חייו, ומדוע שנרגיש כאילו לא עשינו כלום ואנו "דלים ורשים"? כדי להשיב על השאלות הללו עלינו להתבונן באופי מערכת היחסים שלנו – של האדם באשר הוא – מול אלוקים.

כשאנו מדברים על "בקשת סליחה" אנו מניחים שאם עשינו מעשה שלילי, יש באפשרותנו להתחרט ולבקש סליחה – והמעשה שעשינו ייסלח. אולם לא כל מערכת יחסים מאפשרת לבקש סליחה.

נחשוב על מערכת היחסים שלנו מול מנהל הבנק. אם קרה שמתוך פזיזות הוצאנו כסף מחשבון הבנק ובזבזנו אותו, האם כעת אנו יכולים לגשת למנהל הבנק ולבקש ממנו "סליחה" ובתמורה לכך המעשה שעשינו לא יירשם, והחשבון שלנו יזוכה בכסף שבזבזנו? ברור שלא. לעומת זאת, אם מתוך פזיזות התבטאנו בחוסר רגישות מול בן או בת הזוג, אנו יכולים לבקש סליחה, להתנצל, ובדרך כלל המעשה שעשינו ייסלח. מהו ההבדל בין מערכת היחסים שלנו עם מנהל הבנק ובין מערכת היחסים של בני זוג?

ההבדל הוא פשוט. מערכת היחסים עם מנהל הבנק מבוססת על אינטרסים בלבד. האינטרס של הבנק הוא להרוויח כסף, וכך הוא גם האינטרס של כל בעלי החשבונות בבנק. במציאות שבה האינטרסים הם השחקנים אין טעם ואין אפשרות לבקש סליחה. המערכת הפיננסית רואה מול עיניה אך ורק חישובים של רווח והפסד, ללא כל הבטה אל האדם המרוויח או המפסיד.

לעומת זאת, מערכת יחסים בין בני זוג מבוססת על אהבה, על החלטה אנושית לכתוב ברית עם אדם אחר. במערכת זוגית, מעשיהם של הגבר והאישה אינם אמורים להתבסס על אינטרסים אלא על רעיון השותפות. בני זוג אינם מביטים על חישובי רווח והפסד, אלא על עיניו של האדם שיושב מולם. רק במערכת יחסים כזו יכולה לצמוח האפשרות לבקש סליחה.

אם כן, כאשר אנו מבקשים סליחה מאלוקים, אנו מניחים שזהו אופייה של מערכת היחסים שבין האדם לאלוקים. זוהי מערכת יחסים שמבוססת על הכרה הדדית עמוקה ולא על חישובי רווח והפסד.

ועל כך אנו מצהירים כאשר אנו מבקשים לעמוד לפני אלוקים "כדלים וכרשים". אם היינו באים לבקש שנה טובה בתמורה למעשים טובים שעשינו – ובהחלט מסתבר שעשינו מעשים טובים – היתה זו מערכת יחסים של "תן וקח", מערכת יחסים שמבוססת על "מגיע לי", על אינטרסים. אך איננו רוצים בכך. אנו שואפים שמערכת היחסים שלנו עם אלוקים תהיה כזו שיש בה מקום לסליחה, ולשם כך אנו מניחים בצד את הזכויות שלנו ובאים כדלים וכרשים. אנו עצמנו, ללא כל הון גשמי או רוחני, עומדים לפני אלוקים ומשוחחים איתו.

עמידה זו היא המאפשרת לנו לבקש סליחה. היא גם זו שמאפשרת לנו לבקש שנה טובה יותר מהשנה שעברה. כאשר אנו באים ומבקשים בריאות, אהבה, נחת, פרנסה – אנו עושים זאת מתוך ביטחון, מתוך תקווה, שמערכת היחסים של אלוקים עם האדם מבוססת על אהבה.

עמידה כזו תזכה אותנו, בעזרת ה', בשנה טובה ומתוקה.